

PALOTAI JENŐ\*–JARJABKA ÁKOS\*\*

## MIGRÁCIÓS ATTITÚDOK A MAGYAR KI- ÉS BEVÁNDORLÁSI TENDENCIÁK TÜKRÉBEN

### *MIGRATION ATTITUDES IN THE LIGHT OF HUNGARIAN EMIGRATION AND IMMIGRATION*

#### ABSTRACT

One of the main socio-economic challenges of today is migration. The first part of this study tries to define the concept of migration. It can be supposed that, as a result of the crisis in North-Africa and the Middle-East, the European countries should face the partial emigration or the filling up of their labour market. The current research examines the aspects of this domestic issue by analysing the composition of Hungarian emigrants and immigrants, and the decadal tendency of migration based on the data of Eurostat and the Hungarian Central Statistical Office. We highlight the problem arising from the different data of the two statistical offices and reveal those external and internal motivations which lead to emigration and immigration, considering the situation of the countries of destination as well. Based on the statistical data we also present the phenomena of concurrent homecoming. Furthermore, the effects of the current migration wave on Hungary are also analysed on the basis of the data gathered from the Office of Immigration and Nationality. Our study shows, that the migrants see Hungary as a transit country rather a country of destination.

#### 1. Bevezetés

Napjaink egyik fő társadalmi és gazdasági kihívása a külső-belső migráció, amely az elmúlt évek során növekvő tendenciát mutat Magyarországon. Az Európai Unióban történt 2004-es bővítést követően országunkból történő munkaerő elvándorlásban nem volt megfigyelhető nagyszámú növekedés, egészen a 2008-as évig. A későbbiekben az elvándorlás aránya folyamatosan növekedett, mellyel arányosan a hazaérkezők száma is növekedésnek indult. A tanulmányban bemutatásra kerül, hogy a szakirodalmak szerint milyen motivációra vezethető vissza, hogy elhagyják az országukat, és miként mutatkozik meg számokban a statisztikai hivatalok adatai alapján a magyarok el- és visszavándorlása. Illetve betekintést nyújt a képzett munkaerő kivándorlásába, arra, hogy az agyelszívás (Brain Drain) és az elvándorlás milyen problémákat okoz egyes szakmák betöltésére. Emellett ismerteti az európai célországokat, és választás mögött álló motivációit. Továbbá analizálva lesz a Magyarországot érintő migrációs hullám, illetve az, hogy a jelenség során érkezők valószínűsíthetően főként tranzit országnak tekintik országunkat, nem pedig célországnak.

---

\* Palotai Jenő PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar.

\*\* Dr. habil. Jarjabka Ákos intézetigazgató egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet.

## 2. A migráció

A migráció egy komplex folyamat, amelyet ha tömören szeretnénk definiálni, akkor népesség mozgást vagy népvándorlást jelent, amely történhet egy országon belül, illetve más országokba, tehát röviden értelmezve földrajzi helyváltoztatás. Fontos kiemelni a migrációs potenciált, és megvizsgálni azt, hiszen lényeges tényező, hogy miért döntenek az ország elhagyása mellett az állampolgárok. „Migrációs potenciálnak nevezzük azt a szándékot, hogy valaki külföldön vállaljon munkát vagy kivándoroljon.”<sup>1</sup> Az elmúlt évek szakirodalmi ma már másképp tekintenek a migráció szociológiájára, és megkülönböztetnek nézeteket, melyből az egyik legfrissebb az új közgazdaságtanát vallók vélekedései, akik megalkották saját modelljüket, amely sok esetben eltér a korábbi neoklasszikus elméletektől. Az egyik legfontosabb alapelve, hogy a háztartások vagy annak egyes tagjai nem feltétlenül csak a nettó hozam érdekében vándorolnak külföldre, hogy így növeljék bérüket, hanem hogy jobb életkörülményeket biztosítsanak maguk és családjuk számára.<sup>2,3,4</sup>

A migráció új közgazdaságtanának elméleti modellje számos, igen eltérő politikai következtetésre jutott. Tanulmányukban megállapították, hogy a migráció tudományos elemzését már nem egyénekre kell elvégezni, hanem háztartásokra vagy más, kulturálisan meghatározható, termelési és fogyasztási egységekre. Megfigyelhető, hogy a férfiak nagyobb számban hagyják el országukat és a bérkülönbségek nem feltétlenül adnak okot a nemzetközi elvándorlásra, de annak hiányában is erős lehet az a hatás, amely a családokat a migrációra készíti, azért, hogy szétterítsék a kockázataikat. A nemzetközi elvándorlás és a helyben történő munkavállalás vagy termelés egymást nem kölcsönösen kizáró folyamatok, hiszen a háztartások erősen érdekeltek abban, hogy a migrációs folyamatba és a helyi tevékenységekbe egyaránt bekapcsolódjanak. A helyi gazdasági tevékenységek és jövedelem növekedése növeli a migráció vonzerejét, mivel az segítséget nyújthat a helyi befektetéshez szükséges tőkehiány és kockázatok leküzdéséhez, tehát a gazdasági fejlődés nem mérsékli a nemzetközi migrációt. Továbbá a bérkülönbségek megszűnése nem szolgál elegendő okként a migráció megszűnésére, hiszen továbbra is fennmarad az elvándorlás, ha az egyéb piacok a küldő országokban hiányoznak, tökéletlenek vagy kiegyensúlyozatlannak. A magasabb kereset nem ugyanolyan hatással van a különböző nagyságú jövedelemmel rendelkező családokra, illetve az eltérő gazdasági helyzetben lévő közösségekben élőkre. A kormányok nem csupán a munkaerőpiacot befolyásoló politikákon keresztül gyakorolhatnak hatást a migrációs ráta alakulására, hanem olyan politikákon keresztül is, amelyek a biztosítási, a tőke- és a határidős piacokat alakítják, különösen ilyen a munkanélküli-biztosítás. A jövedelmek eloszlását alakító kormányzati politikák és gazdasági átalakulások során megváltozik az egyes háztartások viszonylagos hiánya (relatív depriváció), tehát migrációs érdekelttségük is módosul. A jövedelmek eloszlását alakító kormányzati politikák és gazdasági változások szerepet játszanak a nemzetközi migráció alakulásában. Azok a kormányzati politikák, amelyek megnövelik az átlagos jövedelmeket a magasabb migrációval rendelkező régiókban, növelhetik az elvándorlást, ha a szegényebb családok nem részesülnek a jövedelemnövekedésből. Azonban politikai intézkedésekkel mérsékelhető a migráció, ha a gazdagabb háztartások nem részesülnek a jövedelem gyarapodásból.<sup>5</sup>

A migráció új közgazdaságtana az eddigiekhez képest több újítással szolgált, melynek egyik legfontosabb alap pillére az, hogy a bérkülönbségek nem szolgáltatnak okot a migrációra. Hiszen minden esetben megvan egy belső határ, amiért elhagyja az országát, és ez mindenkinél más, lehet pénzületi, vagy kialakult piaci, gazdasági helyzet is. A továbbiakban a tanulmány Magyarország migrációs helyzetére tér ki és tárja fel azt.

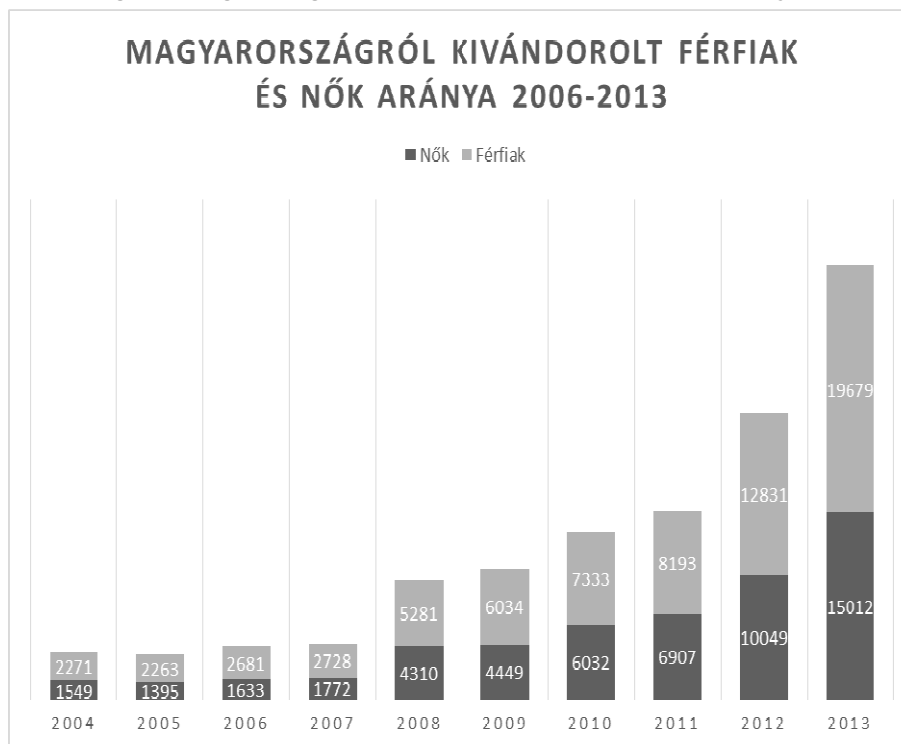
### 3. Kivándorlás Magyarországról

Napjainkban Magyarországon megfigyelhető az elvándorlás, és annak folyamatos növekedése, melyet jól mutat az, hogy 2006 és 2013 között – az Eurostat adatai alapján – több, mint 122 ezer fő hagyta el Magyarországot, és az eltelt nyolc év alatt, megnyolcszorozódott a kivándorlás mértéke. Továbbá az is, hogy – a Központi Statisztikai Hivatal<sup>6</sup> (KSH) adatai szerint – a tavalyi évben 32 852 fő hagyta el az országot, amely több mint, például Szekszárd lakossága.

A magyar elvándorlást a két statisztikai hivatal, az Eurostat és a Központi Statisztikai Hivatal adatainak segítségével került feldolgozásra. Mindkét esetben az ingyenesen elérhető adatbázisok elemeit lettek felhasználva, kiemelten fókuszálva a kivándorlás mértékére, nemek arányára és korcsoportok adataira. A következőkben először az Eurostat 2006 és 2013 közötti adatai alapján, majd a KSH 2011 és 2015 közötti adatainak segítségével kerül szemléltetésre, miként alakult a magyarországi elvándorlás az említett intervallumokban.

Az Eurostat adatbázisában a tanulmány írásának idejében a 2013-as évig voltak elérhetőek adatok, de a számok így is mutatják, azt, hogy milyen trend szerint alakul az elvándorlás. Az Eurostat adatai 2006 és 2013 közötti nemek szerinti megoszlását, a következő grafikon mutatja be.

1. ábra. Magyar migráció nemek szerinti megoszlása 2006–2013 között Eurostat adatai alapján  
Figure 1. Hungarian migration gender distribution between 2006–2013 by Eurostat datas



Forrás: EUROSTAT<sup>5</sup> adatai alapján, saját szerkesztés

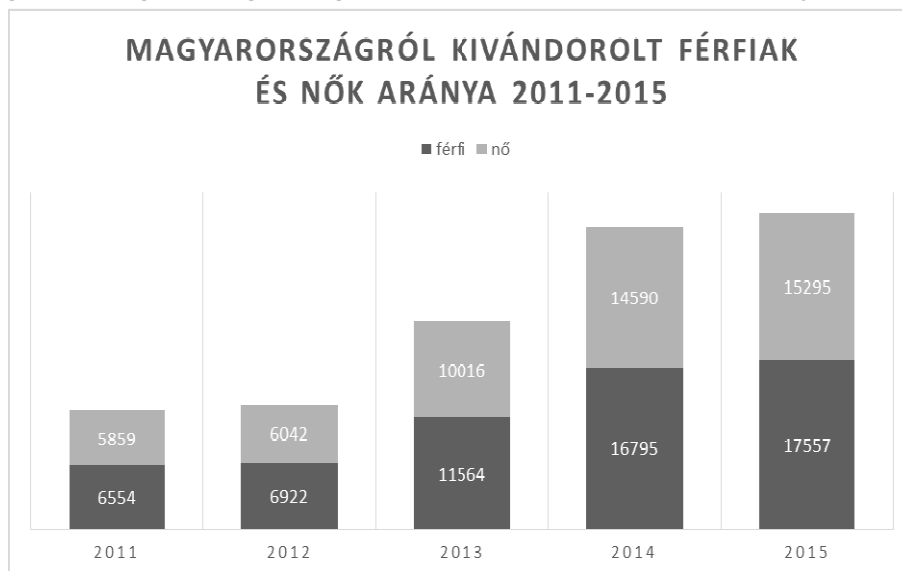
A grafikonból jól kiolvasható, hogy a vizsgált időszakban a férfiak magasabb a migrációs potenciál, mint a nőkénél, tehát megfelel a fent leírt migráció új közgazdaságtanban megfogalmazott hipotéziseknek. Hiszen a magasabb férfi elvándorlás valószínűsíthető, hogy, mint családfenntartóként „próbálnak szerencsét” külföldi országokban a munkavállal-

lással, családjukat ideiglenes hátrahagyásával, hogy biztonságos és jó anyagi feltételt biztosítsanak számukra, illetve hogy ne kelljen felesleges kockázatot vállalni az egész családnak azzal, ha lakhelyükön feladnak mindent, és nem találják a számításukat a kint tartózkodás alatt, illetve a ne kelljen kiszakadniuk a komfortzónából. Számokban ez úgy mutatkozik meg, hogy átlagosan 57 százaléka a kivándorlóknak férfi, míg 43 százalék nő. A bemutatott időszakban 2006 volt az az év, amikor a legnagyobb volt a különbség a nemek között, 24,3%, amely magasnak mondható, míg a legalacsonyabb a 2010 és 2011-es időszak, amikor nem érte el a differencia a 10%-ot.

Életkor szerinti megoszlást vizsgálva a 15 és 54 éves korcsoportra volt jellemző leginkább az elvándorlás, a teljes migráció átlagosan 88,75%-át adja. Ezen felül kimagasló a 25 és 39 éves generáció ahol átlagosan 52,6% volt a migráció. Emellett közepesnek mondható az 1 és 14 év (4,23%) és az 55 és 64 év (4,65%) közöttiek kivándorlása, amely valószínűsíthetően a közös családi kivándorlásnak vagy családgyejesítésnek köszönhető. Érdekes adat, hogy minden vizsgált évben volt regisztrált 95 évnél idősebb személy, aki elhagyta az országot.

A továbbiakban a Központi Statisztikai Hivatal adatainak segítségével történik a magyar migráció további elemzése, melyet a következő ábra (2. ábra) szemléltet.

**2. ábra. Magyar migráció nemek szerinti megoszlása 2011–2015 között KSH adatai alapján**  
**Figure 2. Hungarian migration gender distribution between 2011–2015 by KSH datas**



Forrás: KSH<sup>6</sup> adatai alapján, saját szerkesztés

A grafikonból jól kiolvasható, hogy a férfiak jelen esetben is nagyobb arányban vándoroltak el Magyarországról, mint a nők. A kivándorlók az adott időszakban átlagosan 53,35%-a volt férfi, és 46,65%-a nő, amely kisebb különbséget mutat az Eurostat adataihoz képest. A korosztályok tendenciája sem változott a KSH adataiban, továbbiakban is a 15–54 éves korosztály mondható a leginkább vállalkozó kedvűnek, amely az adatok alapján kivándoroltak átlagosan 96,32%-át teszik ki, de továbbiakban is a 25–39 év közötti lakosság az, amelyik leginkább hajlamosnak mondható a vándorlása, bár a 2013–2014-es időszakban az arányuk csökkent, nem érte el a 60%-ot, amely még így is kimagaslónak mondható. Emellett érdekes képet fest, a kivándorlók magyar regionális megoszlása, melyet a következő 1. táblázat mutat be.

**1. táblázat. Ideiglenesen külföldre távozó magyar állampolgárok régiók szerint 2011–2015**  
**Table 1. Hungarian citizen leaving Hungary temporarily by region 2011–2015**

Ideiglenesen külföldre távozó magyar állampolgárok régiók szerint					
	2011	2012	2013	2014	2015
Közép-Magyarország	3 586	4 040	4 953	9 087	9 187
Közép-Dunántúl	1 131	1 146	2 331	3 378	3 500
Nyugat-Dunántúl	1 357	1 161	2 125	2 809	3 047
Dél-Dunántúl	1 669	1 785	2 807	4 253	4 549
Észak-Magyarország	1 228	1 538	2 977	3 731	4 005
Észak-Alföld	1 607	1 527	2 810	3 802	3 978
Dél-Alföld	1 835	1 767	3 577	4 325	4 586
<b>Összesen</b>	<b>12 413</b>	<b>12 964</b>	<b>21 580</b>	<b>31 385</b>	<b>32 852</b>

Forrás: KSH<sup>6</sup> alapján saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy a kivándorlás mértéke Közép-Magyarországon volt a legnagyobb, és a legnagyobb arányban növekedő is, körülbelül az összes elvándorló 25–30% az említett régióból hagyta el az országot. Emellett magas volt a migrációs arány a Dunántúli régiókban is. Minden régióban látható növekedés az évek során, de megfigyelhető, hogy az ország szegényebb és jellemzően magas munkanélküliséggel sújtotta régióiban ez az arány jóval nagyobb, mint más régiókban.

Látható, hogy a két statisztikai hivatal adatai eltérnek egymástól, amely a módszertanokból ered, hiszen a KSH az adatait a regisztrált külföldi magyarokból állította össze, melynek során azok az emberek kerültek be, akik jelezték a különböző szervezeteknek, hogy ideiglenesen, vagy véglegesen külföldre távoznak. Az Eurostat adatokkal szemben, ahol a külföldön történt regisztrációt veszik alapul, ezért eltérés mutatható ki a két statisztikai hivatal adatai között, jellemzően a KSH adatai alacsonyabb értékeket mutatnak, mely annak tudható be, hogy nem minden külföldre távozó jelzi, hogy elvándorlási szándékát.

#### 4. Képzett munkaerő kivándorlás

Fontos és nagy kihívás Magyarország számára a képzett munkaerő megtartása, hiszen hosszú távon ez társadalmi és gazdasági problémát is okozhat. A szakemberhiány az emberek mindennapjai nehezítik meg már ma is, hiszen van, hogy egy vízvezeték szerelőre heteket kell várnia az embereknek, illetve az is, hogy tudományos munkát végző személyek más országban kamatoztatják megszerzett tudásukat, valamilyen szinten megvonják annak átadását az otthon maradt személyektől, amely szintén problémát okozhat például az oktatás és az innováció területén. Ebben a fejezetben bemutatásra kerül, hogy mik azok a szakmák, amelynek a betöltése problémát jelent a régióknak és Magyarországnak (Manpower Group 2016-os felmérése) – melyből következtetni lehet arra, hogy milyen munkakörben jellemző az elvándorlás –, illetve az egyre nagyobb problémát okozó agyelszívás (brain drain) és agy vesztés (brain waste).

A Manpower Group évente végez egy munkaerő piaci kutatást, melynek fő célja, hogy feltárják, a vállalatok mekkora százalékának okoz problémát az üres álláshelyek betöltése, melyek a legnehezebben betölthető pozíciók, valamint, hogy álláskereső milyen hiányszágok következtében nem tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. A 2016-os kutatásban 43 ország 42 300 foglalkoztatója vett részt. A kutatás eredményeinek segítségével jó következtetéseket lehet levonni a képzett munkaerő elvándorlásáról, hiszen jó adatokat lehet szerezni regionális és országos szinten egyaránt. Magyarországot a kutatás során az Európa, Közel-Kelet és Afrika (EMEA) régióba sorolták. A kutatás bemutatta a régió tíz legnehezebben feltölthető állását, melyet a következő felsorolás tartalmaz:

1. Szakmunka
2. Sofőr
3. Mérnök
4. Értékesítési képviselő
5. Technikus
6. Segédmunkás
7. IT szakember
8. Menedzsment
9. Vendéglátás
10. Pénzügy és könyvelés<sup>7</sup>

A tíz legnehezebben feltölthető munkakör Magyarországon:

1. Szakmunka
2. Sofőr
3. Mérnök
4. Vendéglátás
5. Orvosok és egészségügyi dolgozók (kivéve az ápolók)
6. IT szakemberek
7. Menedzsment
8. Pénzügy és könyvelés
9. Ápoló
10. Betanított munkás<sup>8</sup>

A felsorolásból jól látható, hogy az orvos és egészségügyi dolgozókkal, ápolókkal és betanított munkásokkal, nehezen tudják, vagy egyáltalán nem tudják feltölteni a munkáltatók a pozícióikat Magyarországon, míg ezek a szakemberhiányok a régióra nem jellemzőek. Ez arra enged következtetni, hogy a munkaerő vándorlás során ezekből a szakmákból nagyobb arányban vándorolnak el az EMEA régióba hazánkból. Emellett kiemelném a felsorolásból a vendéglátást, amely országunkban az egyik legnehezebben feltölthető szakma, hiszen a 4. helyre került a kutatásban, az EMEA régióban is 9. helyet foglalja el, de ez is arra enged következtetni, hogy elvándorlás figyelhető meg Magyarországról, a rangsorban elfoglalt helyezésük alapján.

A szakmák kivándorlása mellett fontos említést tenni tudományos munkakörben dolgozók migrációjáról, az agyelszívás jelenségéről, amely „a küldő országok produktív tudáselitjének egy része kivándorol a fogadó országokba, tevékenységük gyümölcseitől megfosztva az őket kitanító országot”.<sup>9</sup> A kiemelkedően képzett munkaerőre is jellemző Magyarországon a kivándorlás, amely minden tudományterületet egyaránt érint. A szakirodalmak szerint a legnagyobb arányban kivándorlók a 30 év alatti PhD-fokozattal rendelkező, vagy megszerzés alatt álló személyek. Ez köszönhető annak, hogy a fokozat megszerzésekor jól mutat a jelölt tudományos önéletrajzában az, hogy külföldön vagy külföldi kutatócsoportban dolgozott, és a jól végzett kutatómunka külföldi tudományos állással is párosulhat, amely elfogadása mellett a fejlett technikai körülmények és a magasabb jövedelem szólhat, illetve feltételezhető, hogy nagyobb a nyelvismerettel rendelkezők aránya.<sup>10</sup>

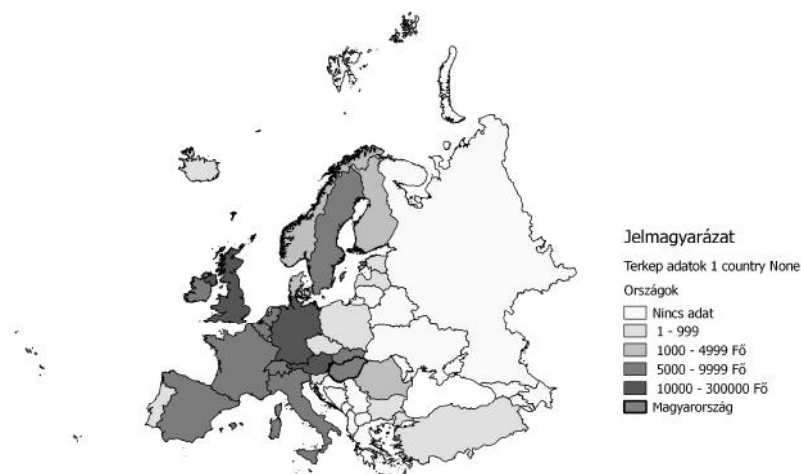
Az agyelszívás mellett szintén súlyos jelenség az agyvesztés (Brain Waste) vagy más néven kontraszelekció, amely „a képzett emberek akár saját országukban, akár kivándorolva nem tudják szakmájukat gyakorolni, más – akár fizikai – munkára kényszerülnek”.<sup>10</sup> A magyar migrációban lévőkről is olvashatóak olyan kutatások, amelyek azt mutatják, hogy a diplomával rendelkező emberek más munkakörben magasabb bérért dolgoznak, illetve munkaerőpiacon lévő pályakezdő pályaelhagyók, akik nem tudnak elhelyezkedni a megszerzett diplomájukkal csak más területen.

## 5. Célországok

A magyar elvándorlók esetében megfigyelhető, hogy jellemzően Nyugat-Európát választják ideiglenes vagy végleges letelepedés céljából. Azonban azt, hogy csak nyugat felé veszik az irányt nem lehet kimondani, hiszen kis számban ugyan, de megtalálhatóak magyarok a Balti országokban, Romániában Bulgáriában és Törökországban is egyaránt.

A kutatás során, jelen esetben is több különböző és eltérő adatbázist lehet találkozni, a magyarok elhelyezkedéséről. A tanulmány során a legnagyobb elemszámú, relevánsan meghivatkozott adatbázis került feldolgozva, melynek 2014-es elemeit a következő térkép mutat be.

**3. ábra. Elvándorolt magyarok elhelyezkedése Európában**  
**Figure 3. Migrated Hungarians location in Europe**



Forrás: kftkreator.hu,<sup>11</sup> alapján saját szerkesztés

Kiolvasható, hogy jelentősen kimagasló arányban az Egyesült Királyságot (300 000 fő), Németországot (136 600 fő) és Ausztriát (63 200 fő) választják célországnak a magyarok. A választás oka a kereseti lehetőségeken kívül, több tényezőtől függhet, mint például a közoktatásban tanult első idegen nyelv, amely Egyesült Királyságba történő vándorlást erősíti, illetve a földrajzi és kulturális közelség, amely jellemzően a német és osztrák régiókba történő migrációt fokozza. Fontos megjegyezni, hogy az osztrák adatok torzítanak, hiszen az országban dolgozókat mutatja be és magas azoknak a száma, akik Magyarországon élnek és ingáznak a két ország között, pontos adatok arról, hogy ténylegesen mennyien élnek kint Ausztriában jelenleg nem állnak rendelkezésre, amely a későbbiekben egy új kutatási lehetőséget biztosít. Magas számban találhatóak magyarok még Szlovákiában (9900 fő), amely számát – hasonlóan, mint az osztrákoknál – szintén növelik az ingázók, akiket a határ menti ipari létesítményekben foglalkoztatnak. Emellett több ezren választották célországgként Hollandiát (9200 fő), Spanyolországot (8900 fő), Svájcot (7900 fő), Írországot (7900 fő), Olaszországot (7700 fő), Franciaországot (7500 fő), Svédországot (5500 fő) és Belgiumot (5500 fő), mely országokat jellemzően a magasabb bér- és életszínvonal miatt választják az elvándorló magyarok. A különböző országok bruttó átlag jövedelmét és annak értékét a következő 2. táblázat mutatja be.

**2. táblázat. Tényleges egyéni fogyasztás vizsgálata magyar migrációs célországokban**  
**Table 2. Examination of actual individual consumption of Hungarian migration destinations**

Ország	Bruttó átlagbér (€)	Bruttó átlagbér (Ft)*	Tényleges egyéni fogyasztás (PPP)
Egyesült Királyság	2 600	780 000	2 700 547
Hollandia	2 650	795 000	818 257
Németország	2 950	885 000	3 857 073
Ausztria	2 320	696 000	415 005
Spanyolország	1 650	495 000	162 660
Magyarország		237 695	253 987

\*300 forintos euro árfolyamon számolva

Forrás: KSH,<sup>12</sup> Worldbank<sup>13</sup> és DHRS<sup>14</sup> adatok alapján saját szerkesztés

A táblázatból kiolvashatók az országok bruttó átlagbére euróban, a 300 forintot átváltott értéke, illetve a fizetés értéke a vásárlóerő paritás (Power Purchase Parity, PPP) szerint, amely az egységes ár nemzetközi piacon való alkalmazását jelenti.<sup>16</sup> Jól kiolvasható, hogy a táblázat alapján a migráció mellett döntő személyek közül a várható legnagyobb nettó hozamot Németországban tudják realizálni, ahol a bemutatott országok közül a legmagasabb a várható nettó jövedelem, illetve annak értéke, a második legnagyobb kereseti érték az Egyesült Királyságban érhető el. A fent bemutatott térképen is látható, hogy a két országban találhatóak legnagyobb számban magyarok. Az ausztriai magyar migráció érdekességét szolgáltat azzal, hogy az ott megkeresett összeget az ingázók vélhetően Magyarországon költik el, ezzel az átlagosnál jóval nagyobb vásárlóerővel rendelkeznek, egy egyszerű számítás alapján az osztrák átlagbér tényleges egyéni fogyasztás Magyarországon 743 705 lenne, amely majdnem háromszorosa hazánk átlagának.

## 6. Hazaérkezők és várhatóan haza nem érkezők száma

A migráció mellett érdemes foglalkozni azzal a kérdéskörrel, hogy mennyien térnek, illetve mekkorára tehető azoknak a száma, akik várhatóan nem települnek haza. A vizsgálathoz a Központi Statisztikai Hivatal adatai szolgáltak segítségül, melyet a következő 3. táblázat mutat be.

**3. táblázat. Hazaérkezők és várhatóan haza nem érkezők száma 2011–2015**  
**Table 3. The number of expected to returns home and did not returns back home 2011–2015**

	2011	2012	2013	2014	2015
Magyar állampolgárságukról lemondó személyek	5	9	58	111	225
Hazatérő magyar állampolgárságok	2 952	9 029	8 032	16 795	17 176
Ideiglenesen külföldre távozásról visszatérő magyar állampolgárok	2 552	4 333	9 686	11 782	15 381

Forrás: KSH<sup>6</sup> adatok alapján saját szerkesztés

Az állampolgárságról lemondók számával lehet legjobban következtetni a várhatóan tartósan haza nem települők számára. A táblából kiolvasható, hogy az adott években alacsony azoknak a száma, akik visszaadták a magyar útlevelüket, de növekedési arányuk jelentősnek mondható, hiszen 2011 és 2015 között ez a negyvenötszörösére növekedett.

A hazaérkezők számát a KSH két csoportra bontotta, egyrészt ideiglenes külföldi távozásból tértek haza – az első fejezetben már bemutatott elvándorlók, akik a migrációs szándékukat bejelentették –, illetve hazatérő állampolgárokra, akik nem jelezték, hogy külföldre távoztak. A hazatérő állampolgárok magukba foglalják azokat a személyeket, akik még



a múlt század viszontagságai miatt kényszerültek, vagy döntöttek az ország elhagyása mellett. Az adatokból jól látható, hogy elvándorlók mellett jelen esetben is megfigyelhető a növekvő tendencia, amely összegezve a két csoportot – ideiglenesen külföldre távozó és hazatérők – közel hatszoros növekedést mutat az említett időintervallumban. Jól a táblázatban, hogy a hazatérő magyar állampolgárságok esetében 2011 és 2012 között magas növekedés volt megfigyelhető, úgy, mint 2013 és 2015 között, melynek mértékét egy későbbi kutatás adhat választ.

A hazatértek és a kivándoroltak számát érdemes évenként összevetni egymással, hiszen így megkapható a nettó migráció, amely azt mutatja meg, hogy az adott évben miként változott Magyarország migrációja, ezt a következő 4. táblázat mutatja be.

**4. táblázat. Magyarország „nettó migrációja” a KSH adatai alapján 2011–2015**  
**Table 4. Net migration of Hungary by KSH datas 2011–2015**

	2011	2012	2013	2014	2015
Kivándorlás	12 413	12 964	21 580	31 385	32 852
Bevándorlás	5 504	13 362	17 718	28 577	32 577
Különbözet	6 909	-398	3 862	2 808	275

Forrás: KSH<sup>6</sup> adatok alapján saját szerkesztés

A táblázatban található adatok a már bemutatott Központi Statisztikai Hivatal adatait tartalmazzák, a „Hazatérők” során az adatok a 3. adattáblában bemutatott „Hazatérő magyar állampolgárok” és az „Ideiglenesen külföldre távozásból visszatérő magyar állampolgárok” sorok adott évi összegéből adódnak. Továbbra is megfigyelhető az, hogy Magyarországra folyamatos elvándorlás jellemző, de a kivándorlás mértéke csökkenő tendenciát mutat, hiszen arányaiban magasabb a hazaérkezők növekedése az elmúlt években. Emellett érdekesség, hogy volt egy olyan év, amikor nagyobb volt a hazatérők száma, vélhetően a 2012-es, amely az előző bekezdésben leírt, kiugróan magas hazatelepülésnek volt köszönhető.

## 7. Menekültkérelmek Magyarországra

A magyar migráció mellett fontos említést tenni azokról az állampolgárokról, akik hazánkban szeretnének letelepedni és részesei lenni a társadalomnak. Az elmúlt években egy nagy migrációs hullám érte el országunkat, melynek során több százezer letelepedési kérelem érkezett hazánkba, de fontos kiemelni, hogy a migránsok döntően nem cél-, hanem tranzit országnak tekintik Magyarországot. A letelepedési kérelmek számát és azoknak az elbírálását a következő 5. táblázat mutatja be.

**5. táblázat. Magyarországi menekültkérelmeknek a száma és azok elbírálása 2010–2015**  
**Table 5. Number of application for asylum and applications evaluated in Hungary 2010–2015**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Menekültkérelem	18 552	18 308	15 502	11 339	23 406	152 260
Összes elbírált	170	315	395	630	810	430
Pozitív elbírálás	25	45	110	45	45	30
Negatív elbírálás	150	265	275	585	765	400

Forrás: BMBAH<sup>16</sup> és EUROSTAT<sup>17</sup> adatok alapján, saját szerkesztés

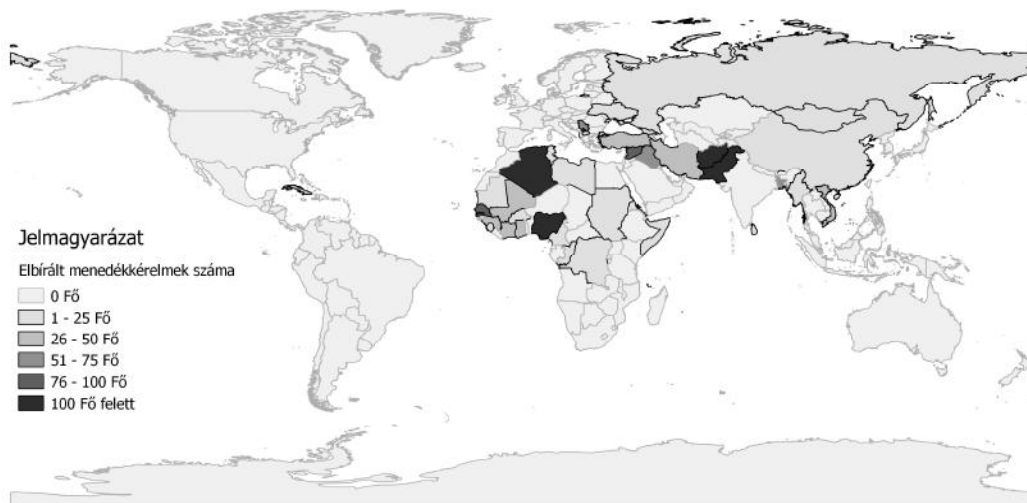
A táblázat a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (Menekültkérelmek) és az Eurostat (Összes elbírál, pozitív és negatív elbírálás) adatait tartalmazzák, fontos megjegyezni, hogy személyiségi okok miatt az Eurostat kerekítette az adatait, ezért figyelhető meg bizonyos adatok esetében, hogy az összeg magasabb vagy alacsonyabb az összes elbíráltnál.

A táblázatból jól látható, hogy a Magyarországra érkező menekültkérelmek növekvő tendenciát mutatnak, 2010 és 2015 között több, mint nyolcszorosára növekedtek a beadott menekültkérelmek. Az elbírált menekült kérelmek arányaiban is megfigyelhető volt a növekedés 2010 és 2014 között, 2015-ös erőteljes csökkenés mellett. Az elmúlt hat év alatt összesen 239 367 fő jelezte letelepedési szándékát Magyarországon, azonban csak 2750 esetben kellett bírálatot hozni erről az erre jogosultaknak, hiszen a többi esetben visszavonták a menekültkérelmüket és továbbálltak – vélhetően Nyugat-Európába – vagy visszatértek hazájukba. Ez jól mutatja, azt hogy a külföldről érkező migrációs hullám során Magyarországra, mint tranzit országra tekintettek, nem pedig célországra.

Az elbírált menekültkérelmek, 10,91%-a kapott pozitív, míg 88,73% kapott negatív minősítést (fontos hangsúlyozni, hogy az Eurostat a közlés során kerekítette az adatait, ami miatt fordulhat elő, hogy a két szám összege nem éri el a száz százalékot). Az elbírált menekültkérelmek Ázsiából (1170 fő), Európából (785 fő; az Európai Unión kívülről), Afrikából (710 fő) és az amerikai kontinensről (35 fő) érkeztek, amelyek mellett hontalan (5 fő) és ismeretlen (45 fő) állampolgárok is beadták a menekültkérelmüket. Az elbírált menekültkérelmeknek számát és a küldő országot a következő 2. ábra mutatja be.

**4. ábra. Magyarországra érkező elbírált menekültkérelmek száma állampolgárság szerint 2010–2015**

**Figure 4. Number of consulered asylum applications by citizenship in Hungary 2010–2015**

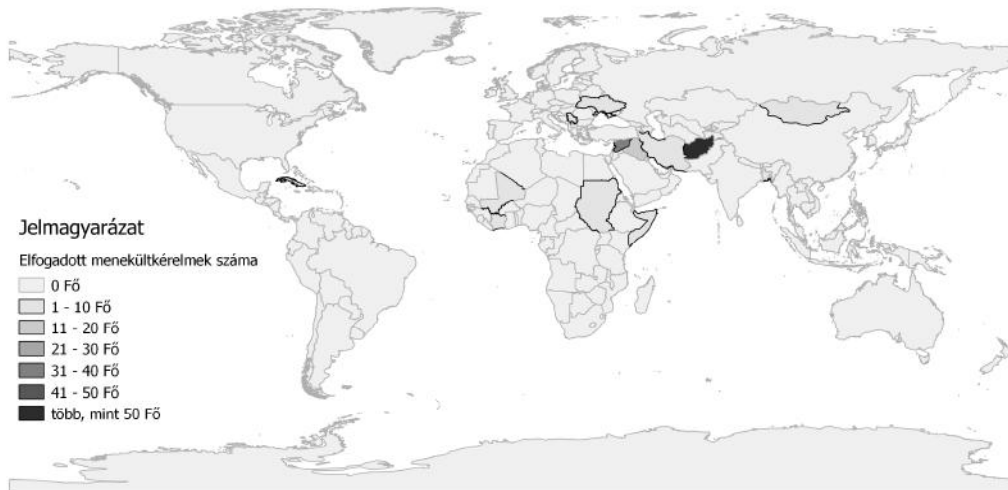


Forrás: Eurostat<sup>17</sup> adatok alapján, saját szerkesztés

A térképen jól látható, hogy az évek során a legtöbb kérelem Koszovóból (660 fő), Afganisztánból (550 fő), Pakisztánból (235 fő), Nigériából (165 fő) és Algériából (145 fő) érkezett. Emellett magas volt még a száma Szíriából (85 fő) és Szenegálból (85 fő) érkezett kérelmeknek a száma. Az Európából érkező menekültkérelmek a fent említett Koszovón kívül Albániából, Macedóniából, Oroszországból, Szerbiából, Törökországból és Ukrajnából érkeztek, míg az Európán kívüli menekültkérelmek jellemzően Ázsiából, Észak- és Közép-Afrikából érkeztek. Illetve érdekes adat, hogy az amerikai kontinensről az összes menekültkérelem Kubából érkezett. Az elbírálás során nem volt megfigyelhető az a tendencia, hogy azokban az országokban volt a legmagasabb a pozitív elbírálások száma, ahonnan a legtöbb kérelem érkezett be. A pozitívan elbírált kérelmek számát és a küldő országot a következő 3. térkép mutatja be.

**5. ábra. Magyarországra érkező pozitív elbírálásban részesült menekültkérelmek száma küldő országok szerint 2010–2015**

**Figure 5. Number of approved asylum applications by citizenship in Hungary 2010–2015**



Forrás: Eurostat<sup>17</sup> adatok alapján, saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy az adott időszakban a pozitívan elbírált kérelmek kontinensek szerinti megoszlásában Ázsiából a legtöbben 240 fő, Európából 25 fő, Afrikából 20 fő, Amerikából 5 fő, illetve tíz ismeretlen származású személy is kapott letelepedési engedélyt Magyarországon. A legtöbb pozitívan elbírált kérelem Afganisztánból érkezett (165 fő), amelyet a Genfi egyezményre hivatkozva kaptak meg a kérelmezők. Emellett Irakból (20 fő), Koszovóból (15 fő) és Szíriából (35 fő) érkező kérelmeket fogadtak el nagyobb arányban, szintén a Genfi egyezményre hivatkozva. A fent említett négy ország adja a befogadottak 78,33%-át.

## 8. Összefoglalás

A tanulmányban bemutatjuk a magyar migráció sajátosságait. A szakirodalmi áttekintés bepillantást engedett a migráció új klasszikus nézeteibe. Szemléltettük, hogy a különböző statisztikai hivatalok módszertanában lévő eltérések nagy mennyiségű differenciát mutatnak az adatokban, így a magyar migrációról pontos adatokkal nem lehet szolgálni, csak a trendek változásából arányosítani. Ennek alapján a tanulmány szemléltette, hogy Magyarországon az elvándorlás növekedő tendenciát mutat az elmúlt években, amely komoly társadalmi és gazdasági kihívást okozhat a közeljövőben. Ilyen kihívás lehet a képzett munkaerő elvándorlása is, amelyből megfigyelhető, hogy a tudományos területen tevékenykedők gyakran döntenek a külföldi munkavállalás mellett, csakúgy, mint az évek során hiányszakmává avanszált munkakörök. A kutatás illusztrálta azokat az országokat, amelyek célországként szolgáltak az elvándorolt magyarok számára, illetve azt a feltételezést is, hogy milyen okok állhatnak választás mögött. Emellett bemutatásra került azoknak a száma, akik az évek során lemondtak az állampolgárságukról, ezzel valószínűsíthetően nem akarnak visszatérni és újra letelepedni Magyarországon, illetve azok, akik hazatértek, mindkét esetben növekvő tendencia volt megfigyelhető. Továbbá a ki- és bevándorlás adataiból kiderül a „nettó migráció”, melynek során látható, hogy nagyobb mértékű a kifelé, mint a befelé irányuló népmozgás, de a kettő különbsége csökkenő tendenciát mutat. Végezetül, a tanulmány szemléltette a Magyarországra történő nem magyar állampolgárok

legális bevándorlása, melyet a benyújtott menekültkérelmek elbírálása alapján lett elemezve. Az adatokból valószínűsíthető, hogy az elmúlt évek migrációs hullámai során érkező menekültek tranzit országgént tekintenek hazánkra.

## JEGYZETEK

1. Blaskó Zsuzsa–Ligeti Anna Sára–Sik Endre (2014): Magyarok külföldön – Mennyien? Kik? Hol? Társadalmi Riport 2014/1. szám 351–372. old.
2. Stark, Oded; Taylor, J Edward. Shlomo Yitzhaki. (1988): Migration remittances, and inequality: A sensitivity test using the extended Gini Index. *Journal of Development Economics*, 1988/28. szám 309–322. old.
3. Stark, Oded; Taylor, J Edward (1991): Migration incentives, migration types: The role of relative deprivation. *The Economic Journal*, 1991/101. szám 1163–1178. old.
4. Sik, Endre. (2012): Migráció szociológiája 1. Budapest: ELTE TáTK 144 old.
5. Emigration by age and sex [www.eurostat.com](http://www.eurostat.com) letöltés ideje 2016. szeptember 29.
6. Magyarok\_nk\_vand [www.ksh.hu](http://www.ksh.hu), letöltés ideje: 2016. október 7.
7. 2016/ 2017 TALENT SHORTAGE SURVEY [http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/389b7a9d-cfe2-4b22-bd61-f0febc709cd6/2016\\_TSS\\_Global\\_Infographic+-+Final.pdf?MOD=AJPERES](http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/389b7a9d-cfe2-4b22-bd61-f0febc709cd6/2016_TSS_Global_Infographic+-+Final.pdf?MOD=AJPERES) letöltés ideje 2016. szeptember 30.
8. 2016/2017 HIÁNYSZAKMA FELMÉRÉS <http://hianyszakmafelmeres.hu/letoltesek/hianyszakma-felmeres-infografika.pdf>, letöltés ideje: 2016. szeptember 30.
9. Csanády, Márton Tamás et. al. (2008): A magyar képzett migráció a rendszerváltás óta. <http://www.matud.iif.hu/08maj/11.html>, letöltés ideje: 2016. október 3.
10. Pálinkó Éva. (2011): Migráció és hazatelepülés a tudományos fokozattal rendelkező fiatal biológusok körében = *Munkaügyi Semle* vol. 2011/1. szám 89–98. old.
11. Akár hatszázezer magyar is dolgozhat külföldön? <http://kftkreator.hu/cikk.html>, letöltés ideje: 2016. október 8.
12. Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete [http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_evkozi/e\\_qli030.html](http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli030.html), letöltés ideje: 2016. október 10.
13. GDP ranking PPP based <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-PPP-based-table>, letöltés ideje: 2016. október 10.
14. Danube Rhapsody Hospitality Recruitment Services – Mennyit kereshetsz külföldön? <http://www.dhrs.hu/mennyit-kereshetsz-kulfoldon-ime-a-nagy-berlista/>, letöltés ideje: 2016. október 10.
15. Mankiw, N. Gregory (1999): *Makroökonomia*. Budapest: Osiris, 564 p.
16. Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalának statisztikái [http://www.bmbah.hu/index.php?option=com\\_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu](http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu), download time: 2016. szeptember 7.
17. Final decisions on applications by citizenship, age and sex Annual data (rounded) [migr\_asydcfina] [www.eurostat.com](http://www.eurostat.com), download time: 2016. október 10.

## FELHASZNÁLT IRODALOM

- 2016/2017 TALENT SHORTAGE SURVEY [http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/389b7a9d-cfe2-4b22-bd61-f0febc709cd6/2016\\_TSS\\_Global\\_Infographic+-+Final.pdf?MOD=AJPERES](http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/389b7a9d-cfe2-4b22-bd61-f0febc709cd6/2016_TSS_Global_Infographic+-+Final.pdf?MOD=AJPERES) download time 2016. szeptember 30.
- 2016/2017 HIÁNYSZAKMA FELMÉRÉS <http://hianyszakmafelmeres.hu/letoltesek/hianyszakma-felmeres-infografika.pdf> 2016. szeptember 30.
- Akár hatszázezer magyar is dolgozhat külföldön? <http://kftkreator.hu/cikk.html> download time 2016. október 8.

- Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalának statisztikái  
[http://www.bmbah.hu/index.php?option=com\\_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu](http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu) download time 2016. szeptember 7.
- Blaskó Zsuzsa–Ligeti Anna Sára–Sik Endre (2014): Magyarok külföldön – Mennyien? Kik? Hol? Társadalmi Riport 2014/1. szám 351–372. old.
- Csanády, Márton Tamás et. al. (2008): A magyar képzett migráció a rendszerváltás óta. <http://www.matud.iif.hu/08maj/11.html> download time 2016. október 3.
- Danube Rhapsody Hospitality Recruitment Services – Mennyit kereshetsz külföldön? <http://www.dhrs.hu/mennyit-kereshetsz-kulfoldon-ime-a-nagy-berlista/> letöltés ideje 2016. október 10.
- Emigration by age and sex [www.eurostat.com](http://www.eurostat.com) download time 2016. szeptember 29.
- Final decisions on applications by citizenship, age and sex Annual data (rounded) [migr\_asydcfina] [www.eurostat.com](http://www.eurostat.com) download time 2016. október 10.
- GDP ranking PPP based <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-PPP-based-table> letöltés ideje 2016. október 10.
- Magyarok\_nk\_vand [www.ksh.hu](http://www.ksh.hu) download time 2016. október 7.
- Mankiw, N. Gregory (1999): Makroökonomia. Budapest: Osiris, 564 p.
- Pálinkó Éva (2011): Migráció és hazatelepülés a tudományos fokozattal rendelkező fiatal biológusok körében = Munkaügyi Semle 2011/1. szám 89–98. old.
- Sik, Endre (2012): Migráció szociológiája 1. Budapest: ELTE TáTK 144 old.
- Stark, Oded–Taylor, J. Edward–Yitzhaki, Shlomo (1988): Migration remittances, and inequality: A sensitivity test using the extended Gini Index. *Journal of Development Economics*, 1988/28.szám 309–322. old.
- Stark, Oded–Taylor, J. Edward (1989): Relative deprivation and international migration. *Demography*, 1989/26. szám 1–14. old.
- Stark, Oded–Taylor, J. Edward (1991): Migration incentives, migration types: The role of relative deprivation. *The Economic Journal*, 1991/101. szám 1163–1178. old.
- Stark, Oded (1991): *The Migration of Labor*. Basil Blackwell, Cambridge. 416 p.